

UREDNIŠTVO ZARJE je v Ljubljani, Franciskanska ulica št. 8 (tiskarna L. nadst.). Uradne ure za stranke so od 10. do 11. popoldne in od 5. do 6. popoldne vsak dan razen nedelj in praznikov. Rokopisi se ne vračajo. Ne frankirana pisma se ne sprejemajo.

KAROCNINA: celoletna po pošti ali s pošiljanjem na dom za Avstro-Ogrsko in Bosno K 21.60, polletna K 10.80, četrtletna K 5.40, mesečna K 1.80; za Nemčijo celoletno K 26.40; za ostalo inozemstvo in Ameriko celoletno K 36.40.

Posamezne številke po 8 vin.

ZARJA

ZARJA izhaja vsak dan razen nedelje in praznikov ob pol 11. dopoldne.

UPRAVNISTVO se nahaja v Selenburgovi ulici št. 6, II., in uraduje za stranke od 8. do 12. dopoldne in od 3. do 7. zvečer. Inzerati: enostopna petstirica 30 vin., pogojen prostor, poslana in reklame 40 vin. — Inzerate sprejema upravništvo.

Nefrankirana ali premalo frankirana pisma se ne sprejemajo. Reklamacije lista so poštne proste.

Stev. 699.

V Ljubljani, v petek dne 3. oktobra 1913.

Leto III.

Kranjski deželni zbor.

V Ljubljani, 2. oktobra.

DOPOLDANSKO SEJO

Deželni zbor pada — pada — človek bi mislil, da ni mogoče globokeje. Ali vse, prav vse je mogoče pri moralnem fenomenu, ki ga tvori večina kranjskega deželnega zbora. Tako nizkega nivoja si ni mogoče niti misliti, da bi ne mogli klerikalni komedijanti pasti nanj. Današnja seja je prinesla momente, ob katerih človek obstrmi in se prijemajo za glavo, ker se mora absolutno s kakšnim fizičnim sredstvom prepričati, če res ne spi ali pa če ni blazen. Veliko je bilo komedije tudi danes dopoldne in popoldne, in če bi ostalo le pri tem, bi se človek tolažil, da mora imeti življenje tudi svojo smešno stran. Ali kar se je mestoma mešalo v komičnost teh razprav, ni moglo zbujati nič drugega kakor gnus.

Krek in Lampe sta pri neki priliki v debati govorila o barabstvu, ki vlada v našem javnem življenju. To je bila krepka beseda — če bi jo bil izrekel kdo, ki sedi na klopek opozicije, bi jo bil dr. Šusteršič gotovo s svojim afektnim patosom grajal — ali beseda je zadela resnico, četudi ne v tem zmislu, kakor sta menila klerikalna moralista. Skrajna pokvarjenost našega javnega mnenja prihaja ravno od tiste strani, ki gode zdaj v deželi na prvo violino in kateri se kritika o spodobnosti kar curkoma cedi iz ust. Oblika boja, ki je bila danes zanešana v deželni zbor, je tako skrajno surova, tako umazana in tako podla, da se človeku ustavljajo misli. Če bi mu pripovedovali, da se je to zgodilo kje drugod, bi dejal, da je nemogoče. O kranjskem deželnem zboru bodo kmalu pesniki paviliovskih in münchhausenskih pripetljajev lahko pripovedovali najgorostnejše burke, pa se ne bo nihče upal dvomiti o njih resničnosti.

Pod famoznim predsedništvom dr. Šusteršiča se mora ta parlament boljbolj kvalificirati za podjetje, ki je predaleč od Lattermanovega drevoreda. Kadar začne ta dež. glavar grajati, pa celo utemeljevati svoje disciplinarne klince, kadar se zravna v vsej svoji nebeški velikosti in zgoni, kakor da hoče priklicati mrljice iz grobov, pa potem deklamira, zdaj o dostojnosti, zdaj o umazanosti, pa o deželni avtonomiji, pa o demokraciji, tedaj imajo bogovi prazor, ob katerem lahko uživajo. Če provocira njegova stranka debato, ki leži na tisoče kilometrov daleč od tega deželnega zbora, pa začne filozofirati o načelih, s katerimi ima ta zbor, nicač oliko dejanskega stika kolikor z družabnimi razmerami na mesecu, pa se nenadoma sredi debate izkaže, da je ves čudni znanstveni in principiini balast le garnitura, izpod katere nenamoda pokuka najvsakdanjši domači dogodek, tedaj izzove ta režija lahko na Olimpu največjo veselost. Ali če se potem razgrnejo dejalji, če prezentira dr. Krek pod pretežno učene razprave o temeljih porotnih sodišč svoje razmerje do gosposke Kamilie Theimerjeve in jame odsotno ženo, ki mu je bila nekdanj — in ne baš davno, vendar stokrat več od drugih ljudi, obmetavati z blatom, pomešanem s cest. odpadki, pa se zbero okrog njega njegovi klubski tovariši in rjovejo kakor žganjarji v ekstazi in aplavdirajo tako besno, kakor da jim je najslavnejši zmagovalček skromno razložil svoje trumfe, tedaj odvrnejo klasični Olimp in vsi randemoniji do krščanskih nebes svoje obraze v največji bolesti od tega mučnega prizora, od tega neumevno klavrnega junaštva, ki sramoti človečnost s klofutami, s petami in s pljunki. Deželni glavar, ki se sicer zelo rad sili med bogove, pa ne najde ob taki priliki nobene božanske lastnosti v svoji duši. Mirni ostanejo njegovi sicer tako senzitivni ženci, če imenuje mož na javni seji pod zaščito svoje imunitete ženo, bivšo svojo ljubico, vlačugo. Njegova kri vzkipi šele tedaj, kadar kakšen opzicionallec odvrne napad sirovosti iz vrst pobožne armade in je pri tem prisiljen ponoviti brutalno besedo, ki je bila njegovi ženi katoliško vržena v obraz...

O barabstvu v našem javnem življenju je govoril Krek. Seje tega deželnega zbora krvavo potrjuje njegove hude besede...

Dogodki v deželnem zboru se razvijajo tako, da je potreba na javnem shodu „obračunati“ z gospodarji kranjske dežele.

Jugoslovanska socialno-demokratska stranka sklicuje v ta namen

velik javen shod

ki bo v nedeljo dne 5. oktobra ob 10. dopoldne v veliki dvorani ljubljanskega Mestnega doma.

Kranjski deželni zbor.

Poročevalec sodrug Etbin Kristan.

Vabimo na protest vse, ki obsojajo ravnanje v deželi in v deželnem zboru Kranjskem.

otvarja deželni glavar ob enajstih dopoldne in imenuje za zapisničarja poslanca barona Borna in dr. Zajca.

Dr. Triller in tovariši so vložili dva nujna predloga, in sicer: 1. C. kr. deželna vlada se pozivlja, da stori nemudoma pri c. kr. železniškem ministrstvu in na drugih pristojnih mestih vse potrebne korake v svrhu, da se čim preje izvrši neodložna prezidava južnega kolodvora v Ljubljani v centralni kolodvor; 2. C. kr. deželna vlada se naproša, da izposluje na pristojnih mestih takojšnje preureditve ljubljanske telefonske mreže in razširjenje telefonske centrale, za katera dela je bil že leta 1912 sprejet v državni proračun kredit v znesku 250.000 kron. Poslanec Reinsler in tovariši so vložili interpelacijo v zadevi takozvane doktor Zaplotnikove nemške premijske ustanove na deželnega predsednika, da izposluje to ustanovo c. kr. I. drž. gimnaziji v Ljubljani. Posl. Pirc in tovariši so vložili naslednji nujni predlog: C. kr. deželna vlada se pozivlja, da napravi pri c. kr. osrednji vladi nemudoma vse potrebne korake, da se čimprej podpravi c. kr. poštni in brzojavni urad v Kranju.

Deželni glavar naznanja, da je poslanec Gangl umaknil svoj predlog glede splošne in enake volilne pravice, a si je pridržal, da izprej govori o tej stvari v proračunski debati in da stavi tozadevne predloge.

Poročila in predlogi ustavnega in občinskega odseka.

Poročevalec posl. Zabret poroča o izpremembi zakona glede občinskih posredovalnih uradov. Izprememba gre za to, da se upeljejo občinski posredovalni uradi po vseh občinah obligatorično.

Dr. Novak:

Nisem nasprotnik občinskih posredovalnih uradov, vendar se mi ne zdi, da bi v današnjih političnih razmerah v deželi uspešno funkcionirali ti uradi. Doslej se niso posredovalni uradi obnesli. Ne le mestne občine, tudi podeželne občine nasprotujejo tem uradom. Ljubljanska mestna občina bo morala ustanoviti poseben biro, ki bo obremenil občino s tisočaki. V mestih, kjer so že sodišča, bi bil proračun občutno obremenjen na korist državi. Stališče moje stranke je, da se brani nasilni uvedbi posredovalnih uradov in naš klub bo glasoval proti predlogu za obligatorično upeljavo.

Dr. Eger:

Za zakon glede občinskih posredovalnih uradov smo svoječasno glasovali, ali za nasilno upeljavo ne moremo glasovati. Ta sodišča so doslej poslovala v kazenskih in civilnih sodbah tako, da so nastali novi prepriji in niso bili sodniki po poklicu prav nič razbremenjeni. A tudi iz političnih vzrokov ne moremo glasovati za obligatorično uvedbo občinskih posredovalnih uradov.

Poslanci Drobnič, Demšar, Dimnik in Perhave hvalijo napravo posredovalnih uradov, za trjujejo, da se zatekajo k tem uradom tudi pristaši narodno napredne stranke in da nasprotujejo tem uradom le advokate, ki so vsled teh uradov prikrajšani pri svojih dohodkih. Poslanec dr. Eger zatrluje še enkrat, da je klub nemških poslancev le proti obligatorični, nasilni upeljavi posredovalnih uradov. Poslanec Jarč predlaga naslednjo resolucijo: Deželni odbor naj izdela natančno statistiko vseh obravnav, ki so jih rešili doslej posredovalni uradi.

Dr. Pegan:

Dr. Novak je trdil, da so ti uradi karikatura, če še niso, pa bodo. Oglasil sem se k besedi, da povem stališče ljudstva, ki ga zastopamo mi. Ljudstvo nam je hvaležno za to napravo. Želi le, da bi imeli ti uradi še več pravic. Poskrbeli bomo, da izve ljudstvo, kdo ovira širši delokrog posredovalnih uradov. Nekoliko stvarjen se mi zdi ugovor glede obremenitve občin. Gotovo je, da bodo uradi občine nekaj veljali, a ne toliko, kolikor bi izdalo ljudstvo za pravde, ki bi se lahko rešile pred posredo-

valnim uradom. Na vsak način je treba posredovalne urade izvesti obligatorično. Na Predarberškem imajo tudi obligatorično uvedbo in so se prav dobro obnesla. Leško se več občin združi v en posredovalni urad in lahko imajo skupnega inštruktorja, ki poučuje zaupnike, s tem so stroški zmanjšani. Ker se mi zdi, da je klub narodno-naprednih poslancev in klub nemških poslancev le iz političnih nagibov proti obligatorični upeljavi posredovalnih uradov, zato priporočam odsekov predlog.

Nato glasuje zbornica o odsekovem predlogu za obligatorično upeljavo posredovalnih uradov po vseh občinah Kranjske. Z glasovi poslancev S. L. S. obvelja predlog.

Kanalske pristojbine v Ljubljani.

Posl. Jarč utemeljuje predlog ustavnega in občinskega odseka glede načrta zakona o pobiranju kanalske pristojbine v Ljubljani.

Dr. Triller:

Ne morem se sprijazniti s predlogom. Poročevalec je povedal, da se je odsek principiarno izrekel za to, da ima občina pravico pobirati kanalsko pristojbino. Deset let se že bori mestna občina za to, zdaj naj se vrne zakon zopet deželnemu odboru. Poročevalec pravi, da za to, ker je vlada zahtevala različna pojasnila in da se tudi občinski svet ni mogel posvetovati, zato deželni odbor ni mogel rešiti zakona. Deželni odbor je prav lakšno postopal, saj je bila občinska seja v septembru in vlada je zahtevala pojasnila 26. avgusta. Deželni odbor bi bil lahko pravočasno izvedel mnenje občine. Kanalska pristojbina naj bi se odmerila tako kakor gostščina. Da bi se pa pri taki odmeri javna poslopja ne odtegnila analski pristojbini, predlagam, da se v § 1. zakonskega načrta nadomestijo beseda lastnik z besedo poslopij in potom izvršilnega predpisa bi našli pravo pot za odmero pristojbin. V imenu kluba nar.-narednih poslancev odklanjam odsekov predlog in predlagam, da preidemo v specialno debato o zakonskem načrtu.

Dr. Gregorič:

V društvu hišnih posestnikov smo se posvetovali o občinskem predlogu in prišli do zaključka, da ni sprejemljiv. S kanalsko pristojbino bo prizadet srednji stan in hišni posestniki bodo odvalili pristojbine na najemnike. Kakor gostščina, tako naj se izračunava kanalske pristojbine. Občinski svet naj se prej ko mogoče bavi s tem vprašanjem in postavi za odmero drug temelj.

Pri glasovanju sprejme zbornica odsekov predlog: 1. Predloga se vrne deželnemu odboru z nalogom, da se še posvetuje o dopisu deželne vlade z dne 26. avgusta 1913, št. 2413 pr., in da zasliši o tem mnenje občinskega sveta ljubljanskega. 2. Zakonski načrt se naj bi tako izpremenil, da se pobiranje kanalske pristojbine postavi na tako podlago, da bo zadela najemnike samo čista kanalska pristojbina. 3. Deželni odbor naj vse korake, potrebne v tem oziru tako pospeši, da se bo mogel deželni zbor s to zadevo pečati eventualno še v tem zasedanju.

Poslanec Jaklič utemeljuje svoj samostalni predlog glede odprave »jezbič« v Čabranki in Kulpi in predlaga v imenu odseka: 1. Deželnemu odboru se naroča, da ukrene vse potrebno, da se odpravijo »jezbič« v Čabranki in Kulpi. 2. Deželni odbor naj stopi v dogovor s hrvaško vlado, da se uravna struga Čabranke in Kulpe. — Sprejeto.

Poslanec Povše utemeljuje v imenu upravnega odseka samostalni predlog posl. Jarca glede izpremembe voznega reda brzovlaka na progi Jesenice-Ljubljana in predlaga: C. kr. žel. ministrstvo se pozivlja, naj vsaj s 1. majnikom 1914 vozni red brzovlaka Jesenice-Ljubljana izpremeni tako, da se bo le-ta ustavljal tudi v Škofji Loki. — Sprejeto soglasno.

Posl. Povše poroča v imenu upravnega odseka o dovolitvi za pobiranje nad 20 % doklad za cestne namene in predlaga: Okrajnim cestnim odborom na Bledu, v Cirknici, v Crnomlju, v Ilirski Bistrici, v Kamniku, v Kočevju, v Kranju, v Krškem, za Ljubljansko okoličico, v Logatcu, v Ložu, v Metliki, v Novem mestu, v Radečah, v Radovljici, v Ribnici, v Škofji Loki, v Trebnjem, v Trzinu, v Vel. Laščah, na Vrhniki in v Žužemberku, ki so dokazali, da z 20 % okrajno cestno doklado ne morejo izhajati, se dovoli za leto 1913 pobiranje 30, 25, 40, 33, 25, 30, 24, 39, 26, 40, 40, 30, 24, 25, 30, 50, 40, 22, 30, 50, 36, odnosno 50 % doklade na vse neposredne davke z dokladami vred razen osebne dohodnine. — Sprejeto.

Poslanec Mulley poroča o vladni predlogi glede dopolnitve zemljiških knjig s sprejemom javne imovine:

Z ozirom na pravno naziranje, ki je vladalo za časa izdaje zakona z dne 25. marca 1874., dež. zak. št. 12, o sestavi novih zemljiških knjig in po katerem javna imovina v zmislu §§ 287, 288 spl. drž. zak. ne more biti v zasebnopravnem prometu in so nedopustne zasebne pravice na tej imovini, določa omenjeni zakon v § 2., da je izključeno, da bi se sprejela taka imovina

v zemljiško knjigo. Posledica tega je bila, da so napravili pri zemljiških knjigah za te javne imovine sezname po katastrskih občinah, ki so si cer omenjali njihovo lastnost kot deželne, občinske, potne, reke, potoki itd., vendar pa ne omogočujejo nadaljnji zemljišnji opis. Potem so to pravno naziranje opustili ter v teoriji, kakor tudi v razsojevalni praksi priznali, da je lastninska pravica države, dežele, občin itd., na javni imovini ista, kakor je lastninska pravica zasebnika na njegovem posestvu, da obstoje in da se morejo ustanoviti druge privatne pravice na taki imovini in da ste obe omejeni le vsled splošne uporabe, kateri naj služi javna imovina. Kakor hitro pa odpade ta splošna uporaba iz kateregakoli vzroka, postane lastnina neomejena in dotično zemljišče je v splošnem prometu, kakor vsako drugo. Do sedanje zakonodajstvo ni zadoščalo temu utemeljenemu novemu pravnemu naziranju, oziroma je onemogočalo, da bi se to naziranje uveljavilo. Vsled tega je potrebno, da se zakon o sestavljanju zemljiških knjig prilagodi temu pravnemu naziranju in izpremeni v toliko, da se omogoči sprejemanje javne imovine v zemljiško knjigo. Da se temu nedostatku odpomore, to namerava predloga c. kr. deželne vlade z dne 12. septembra 1912, št. 2826.

O predmetu je nato govoril s pravniškega stališča vladni zastopnik dež. sod. svetnik Šturm.

Nato je deželni glavar ob eni popoldne prekinil sejo do 4. popoldne.

POPOLDANSKA SEJA.

Ki to glavar odpravlja ob pol 5., se prične z nadaljevanjem razprave o vladni predlogi glede dopolnitve zemljiških knjig s sprejetjem javne imovine. Najprej govorita po dvakrat poslanec dr. Eger in vladni zastopnik Šturm.

Dr. Eger pravi, da ustvarja načrt nekaj novega, ker ustvarja lastnike brez zemljišne lastninske pravice, § 2. derogira državni zakon, če se misli, da ima deželni zakon pravico derogirati državni zakon, je to tudi nekakšno stališče, ali izreče naj se.

Vladni zast. Šturm daje drju, Egerju nekatera pojasnila, ki naj opravičijo stališče deželne vlade.

Posl. Piber govori o predmetu. Po kratki opazki poročevalca se preide v specialno debato.

Dr. Lampe pravi k § 1., da je zakonski načrt nejasen, ker se še juristi ne morejo sporazumeti o njem. V stvari je prizadeta dežela in občine, ki imajo dosti javne lastnine. Principi- elno nima nič proti zakonu, želi pa izpolnitve. Predlaga, da se izroči predloga deželnemu odboru, ki naj jo do prihodnjega deželnozbornskega zasedanja predloži s potrebnimi podatki.

Vladni zast. Šturm polemizira s predgovornikom, češ da je stvar popolnoma jasna.

Sprejme se predlog drja. Lampeta.

Porota na zatožni klopi.

Dež. preds. baron Schwarz odgovarja na interpelacijo Ribnikarja in tovarišev zaradi porotniških imenikov. Deželni odbor — pravi — je izdal okrožnico, s katero so se županstva opozorila na zakonite določbe. Da se naj imeniki predloži deželnemu odboru, ni rečeno v okrožnici, nasprotno se opozarja na zakonito določilo, da se mora imenik pravočasno predložiti okr. glavarstvu. Okrožnico je smatrati kot podporo zakonitega dela okrajnih glavarstev.

Poslanca Demšar in dr. Novak predlagata debato o odgovoru.

Posl. dr. Krek predlaga resolucijo, da se 1. odgovor deželne vlade sprejme na znanje, 2. deželna vlada naj gleda, da se izpolnjuje zakon, 3. vlada naj pospeši reformo, ki je sprejeta v gosposki zbornici. Porotna sodišča so se pri nas vpeljala po mnenju drja. Kreka le zato, ker sta se dva kriminalista prepirala o njih in je zgovornejši zmagal. Izkazalo se je, da se porotna sodišča v mnogih ozirih niso obnesla. Zahteva po reformi porotnih sodišč je stara. V gosposki zbornici imamo že sklenjeno reformo kazenskega postopanja. Odklanjati moramo nazore tistih, ki pravijo, da se laiški element ne sme upoštevati v pravosodju. Lajški prisedniki so se pri obrtnih, trgovskih sodiščih itd. jako dobro obnesli. Seveda so tam strokovnjaki. Kjer pa je potreben le zdrav razum, se morajo izkazati tudi nestrokovnjaki. Misel je ta, naj se namesto porotnih sodišč uvedejo »prisedniške«. Porotniki sodijo sami brez posredovanja, prisedniki pa sodijo po pogovoru s sodniki in morajo navesti tudi razloge sodbe. Ugovarjalo se je prej, da se bodo dali prisedniki vedno pregovoriti od sodnikov. Ali zdaj imamo splošno volilno pravico, imamo organizacije, danes so sodniki drugačni kakor nekdanj, ne neodvisni, pa tudi ljudstvo je drugačno in mu ne imponirajo sodbe sodnikov. Razlaga reformo, ki je bila sprejeta v gosposki zbornici. Pomanjkljiva je tehnika porotnih sodišč, ker stoji pogostoma pod sugestijo zagovornika in vplivnih oseb. Porotnik pri gotovih rečeh prerad oprošča. To je včasih kalnega značaja. Zato vrte drž. pravdniki včas

kak zločin na vse strani, da ga spravijo izpred porotnih sodišč. Najhujše se počutilo porotniki pri tiskovnih pravdah. V drž. zboru se je našla v odseku velika večina za to, da se tiskovne pravde izločijo iz porotnih zadev. Naše javno življenje ne bo prišlo iz barabstva, dokler se imuniteta gotovih obtožencev pred poroto ne konča. Pravi, da hoče demonstrirati škodljivost porotnih sodišč na konkretnem slučaju. Ta konkretni slučaj je —

Theimer-Krekova afera.

Pravi, da se delajo cele mesece krvave klobase iz deželnega glavarja, on — Krek — pa se slika kot don Juan. Vehementno napada Kamilo Theimerjevo, pri kateri da je moral igrati vlogo zdravnika. Sumniči njen boj in pravi, da ga vodi le zato, ker se zanaša na poroto. Rekla je baj, da je poučena, da se ji ne more nič zgoditi, češ da je med 36 porotniki kvečjemu osem klerikalcev. Ona je bolna in se mu smili (!!) Klečala je pred njim, ko ji je očital, da laže in jo imenoval vlačugo! On je bil kavalir, ampak če skoči v človeka in mu ne pusti dihati, potem — kavalirstvo sem, kavalirstvo tja. Tu stoji imuniteta poslanca proti imuniteti liberalnega časopista. Tudi porotna pravica in pravica prisodnikov gre tudi proletarcu, ki nič ne plačuje. Deželni odbor le je zahteval od županov, da izvršujejo zakon in da o tem poročajo.

Posl. dr. Novak: Smatram porotniško sodišče za važno ustanovo in za del ljudskih pravic, in klerikalcem najmanj pristojajo taki napadi. O vprašanju porote so lahko razna mnenja: ali tukaj se to vprašanje ne bo rešilo. Napadi dria, Kreka na poroto so neosnovani, tudi tedaj, če se gotovi uredniki izogibljajo zagovoru pred poroto. Deželni predsednik ni prečital vsebine okrožnice. V okrožnici se zahtevalo raporti od županov in se jim grozi z globami. Ta trenutek je deželni odbor prekoračil svoj delokrog, in mi pozivamo deželno vladu, da štiti zakon po svoji dolžnosti.

Dež. glavar dr. Šusteršič kliče navidezno razburjen govornika patetično na red, češ da ne more v tej zbornici dopuščati napadov na avtonomijo deželnega odbora.

Dr. Novak: Kadar bom videl, da se krši zakon, bom vedno pozival tisto inštanco, ki je pooblaščen, da ga štiti.

Dr. Šusteršič: Deželni odbor je odgovoren tej zbornici in nobeni vladni ne. Se nikdar se ni zgodilo v tej zbornici, da bi bila tako napadena deželna avtonomija.

Dr. Novak: Deželna vlada ...

Dr. Šusteršič: Ta zadeva je zdaj končana, sem dejal.

Dr. Novak: Besedo imam jaz, in posluševal se bom svoje pravice. Če vam ni prav, mi pa vzemite besedo.

Dr. Šusteršič: Kličem Vas še enkrat na red.

Dr. Novak: Razmerje, o katerem je govoril dr. Krek, da ga je imel z neko histerično damo, bi me lahko zanimalo kot človeka, pa ne kot poslanca. Zato ne bom reagiral na to. Odgovora ne morem vzeti na znanje. Predlagam grajo deželnemu odboru zaradi okrožnice.

Dr. Pegan: Ker sem Krekov zastopnik, bom tudi jaz nekaj povedal. Izgubil sem spoštovanje do porote, ko sem iz ust enega liberalnih voditeljev slišal po končani razpravi, da porota kaže, da je Ljubljana še liberalna. Silno človeško je, če se klerikalen urednik boji liberalnih porotnikov.

Poslanec Demšar predlaga konec debate. Sprejeto.

Posl. grof Barbo misli, da je debata o Schwarzerjevem odgovoru nepotrebna. V porotne prikazni te debate se ne bo spuščal. Deželni odbor se ni s svojo okrožnico nič pregrešil, ker si ni ničesar arogiral, kar mu ne pristojalo. Žuganje z globo je morda malo preostro, ampak župane je treba tudi vzgajati. Glasoval bo, da se sprejme odgovor na znanje. Kar se tiče porot, je znano, da imajo mnogo napak. Zlasti je napaka, da pride vse, kar je v časopisih, pred poroto. Reforma je potrebna, zato bo glasoval tudi za drugi del Krekovega predloga.

Dr. Lampe: Ta debata je naredila konec gonji, ki se je vršila cele mesece po deželi. O porotah imam prakso. Bil sem obsojen na več mesecev (dr. Tavčar: Ker ste psovali naše žene). Okrožnica ne zahteva od županov nič drugega kakor izvrševanje zakona. Dr. Tavčar je pri obravnavi sedel in gledal porotnike in jih teroriziral. Notico, ki je žalila Tavčarjevo gospo, je spisal človek, ki je danes dopisnik »Sl. Naroda«. Jaz sem bil po nedolžnem obsojen. (Dr. Tavčar: Drž. zbor še danes ni izročil Gostinčarja, čeprav je »Naša Moč« pisala, da je moja žena kurba.)

Šusteršič graja ta izraz, češ, kam pa pride, če se bo tako govorilo.

Dr. Lampe: Gonja zadnjih mesecev je bila nečuvna. Nič izmed liberalcev ni imel poguma, da bi vzel odgovornost nase, zato ste si naročili histerično žensko. (Protesti pri liberalcih.) Mi samo zahtevamo, da ne bodo naši ljudje po krivem sojeni. Napada zopet Milana Sukljeta in citira nekatere stavke iz njegovega članka.

Šusteršič graja, da se nekaj tako umazane čita v deželnem zboru.

Dr. Lampe: Nam ni na tem, da bi se Vaše časopisje spremenilo.

Dr. Krek nekaj »stvarno« »popravlja«, razumej pa ni ene besede.

Pri glasovanju večina odklanja predlog drja. Novaka in sprejme Krekove predloge, in sicer prvi predlog s klerikalno-nemškimi glasovi; drugi enako, tretji pa soglasno.

Deželni glavar odkazuje neke peticije in predloge odsekom. Potem se nadaljuje dnevni red.

Prošnja občine Tomišelj, oziroma vaščanov iz vasi Jezero za uravnavo odtoka vode iz jezera pri tej vasi, se odstopi deželnemu odboru, da o priliki uradnega posla deželnega hidrotehnika v tej pokrajini ta prejšnje navedene razmere in potem poroča ter o tem stavi svoje predloge.

Zakonu o uravnavi dež. česte Crnomelj-Vinica v črnomaljskem cestnem skladnem okraju se v zmislu besedila dež. odbora pritrudi.

Zakonu o zgradbi vodovoda v občini Stari trg in Dolenja Podgora se v zmislu besedila dež. odbora pritrudi.

Prošnja vasi Javorovica, občina St. Jernej, za napravo vodovoda se odstopi deželnemu odboru z naročilom, da primerno ukrene.

Državna policija v Ljubljani.

Posl. Jaklič poroča o samostalnem predlogu poslanca dr. Pegana o ureditvi osebnih zadev c. kr. državne policije v Ljubljani in predlaga za upravni odsek:

C. kr. deželna vlada se pozivlja, da čimprej započne na pristojnih mestih vse potrebne korake, da se osebne zadeve c. kr. policijskega ravnateljstva v Ljubljani podredijo stvarno pristojni deželni policijski oblasti, ozir. da se ustanovi za osebe c. kr. policije v Ljubljani samostojen štatus, ki uveljavlja tudi slovenski poslovni jezik.

V Ljubljani mora biti policaj trojezičen, ker se zahteva od njega tudi znanje italijanskega jezika. Vse uradovanje je nemško. Predlog je opravičen.

Deželni predsednik baron Schwarz: Poseben uradniški štatus bi bil zaradi malega števila uradnikov združen s težavami zlasti glede na avanzma. Zato so se policijski uradniki sosodnih dežel združili s tržaškimi statusom. Kar se tiče moštva, je predlog brez predmeta, ker je ministrstvo ukazalo, da naj ljubljansko moštvo tvori poseben kor. Kar se tiče posebnega štatusa in slovenskega poslovnega jezika, spada to v delokrog centralne vlade.

Posl. Gale predlaga izpremembo predloga, da se vlada pozove, naj opusti zahtevo po znanju italijanskega jezika, če je dosti domačih proslincev.

Posl. Ribnikar: Mi smo na prvi seji nujno predlagali slovenski uradni jezik. Ali naši nujni predlogi se niso prišli na razpravo. Vlada širi v naših krajih sistematično germanizacijo. Temu ima služiti tudi ljubljanska državna policija. Policaj pač izprašuje aretiranca slovensko, poročati pa mora nemško, in lahko si je misliti, kakšno je to poročanje. Stvar se mora presojati tudi s socialnega, s pravnega stališča. Na podlagi slovenskih zaslišavanj se izdelujejo nemški protokoli, in to služi potem za podlago sodnemu postopanju. Za inspektorje so nastavljeni Nemci, ki prezirajo naše ljudi. Tudi občinstvu se zdi, če prestopi prag policije, kakor v tujini. (Lampe: Ne pusti vam šip pobijati.) Jaz se nisem odtegnil sodnikom. Ljubljana daje 80.000 kron letnega prispevka za policijo. Če je bil slovenski jezik dober za mestno policijo, bi bil lahko dober tudi pri državni. Pred kratkem je tujec vprašal, zakaj v Ljubljani ob 11. vse spi. Neki stražnik je nato dejal, da mora tut Nemec vzeti stražnika s seboj, če hoče biti v Ljubljani varen. Glasovali bomo torej za predlog, ki zahteva slovenski poslovni jezik.

Dež. predsednik Schwarz šepeče nekaj, da ni pri policiji germanizacije in da so vsi nastavljeni Slovenci. Zapisnik se dela z vsakim v njegovem materinem jeziku. Čudi se, da ima posl. Ribnikar take dobre informacije o policiji.

Posl. Ribnikar vzdržuje svoje besede o zapisnikih in citira slučaje.

Posl. Pegan je bil sam v slučaju, da so stranke pri sodišču izjavile, da niso nikdar tega dejale, kar je v nemških protokolih policije. Predlog zahteva, naj bo policija podrejena deželni vladi: štatus naj bo kakršenkoli. Popolnoma usposobljen fantom iz naše dežele se je odgovorilo, da ne bodo sprejeti, ker ne znajo italijansko. V interno jezikovno uradovanje se ne vtikamo. Hočemo le, da se od moštva ne zahteva, da pišejo raporte v jeziku, ki ga ne znajo dobro.

Poročevalec Jaklič odklanja Galetov predlog, za katerega glasujejo samo Nemci. Odsek predlog se sprejme s slovenskimi glasovi.

Posl. Novak utemeljuje nujni predlog, da naj se Kranjska izloči iz okrožja delavske zavarovalnice v Trstu. Pravi, da je veliko pritožb. Včasih zavarovalnica do 8 mesecev ne reši zadev naših delavcev. Leto za letom romajo stotisočniki v Trst, od katerih nima Kranjska nič. Denar je naložen v Trstu in o varnosti bi se dalo govoriti. Nujnost se mu zdi opravičena.

Nujnost je sprejeta s slovenskimi glasovi. Predlog odkazuje dež. glavar ustavnemu odseku.

Deželna banka.

Posl. Žitnik obširno poroča o račun. zaključku deželne banke za l. poslovno leto 1912 (dež. od. št. 127) in polemizira z govori liberalnih poslancev pred ustanovitvijo banke. V imenu finančnega odseka predlaga: 1. Računski zaključek Kranjske deželne banke v Ljubljani za l. poslovno leto 1912 z upravnim prebitkom v znesku 31.120 K 38 h se odobri in računodajalcem podeli absolutorij.

2. Predlogom kuratorija dež. banke, odnosno dež. odbora glede razdelitve upravnega prebitka v leto 1912 se pritrudi.

3. V pokritje upravnih stroškov za leto 1913 plača deželna banka deželnemu zakladu 16.000 K.

Posl. Jarc izreka zahvalo kuratoriju. Predlog finančnega odseka se sprejme soglasno.

Posl. Žitnik poroča v imenu finančnega odseka o prošnjah »Zavoda za pospeševanje obrti na Kranjskem« v Ljubljani (pet. št. 122, 133, 135) ter predlaga: Zavodu za pospeševanje obrti na Kranjskem v Ljubljani se s tekočim letom 1913 letni vzdrževalni deželni prispevek zviša od 8000 K na 12.000 K.

Predlog je sprejet.

Deželni računi.

Krek poroča o deželnih računih za leto 1911 in 1912 in pravi, če delajo druge dežele dolgov, je to dokaz, da tudi mi ne moremo izhajati brez njih. Izobrazba v naši deželi tako

napreduje, da se lahko statistično dokazalo. Na eno osebo prihaja pri nas po pošti devet časopisov, skoraj toliko kolikor v najrazvitejših deželah. Napredovali smo tudi v šolstvu. Umrljivost otrok je pri nas pač velika ali ljudstvo ima v sebi zdravo moč in narašča. Najpogostejši narod so Jugoslovani. Za zdravstvo izdajamo več kakor Češka. Huiši od deficita v proračunu je deficit, ki ga imamo vsled izseljevanja. Razvoj železnice in na Kranjskem slabši kakor v vseh deželah razun Dalmacije in Predarlške. Kljub temu je še naša trgovska bilanca aktivna. Les izvažamo, ampak ga ne obdelamo. Kmetijstvo je le zanemarjeno, pogoji za razvoj so pa ugodni. Živinoreja je za nas piece de resistance. Zanj moramo storiti vse. Če bi bili združeni s Hrvati, nam ne bi bilo treba predlagati tako klavnih računskih zaključkov. Predlaga, da se deželni račun za leto 1911 in 1912 z razkazom deželne imovine in deželnih dolgov ob koncu leta 1911 oziroma 1912 odobri.

Deželni glavar Šusteršič prekine razpravo, napove seje nekaterih odsekov in zaključuje današnjo sejo. Prihodnja seja jutri ob 11. dopoldne z nadaljevanjem današnjega dnevnega reda.

Dnevne beležke.

— Sodrug Štebi nam piše: Cenjeni sodrug urednik! Morda ste pričakovali, da obširno odgovorim na sirovi napad krščanskih inteligentov deželnega odbora. V resnici bi sam sebe preveč podcenjeval, če bi odgovarjal obširneje na izbruhe dria. Lampeta. Opominim le sledeče: V svoji praksi sem imel opraviti z velikim številom hidroelektričnih central in je še danes to moj glavni delokrog. Razlika je mogoče le ta, da imam opraviti z načrti večjega obsega, kakor je oni Završnice. In niti v enem slučaju se ni osmislil netehnični kvariti tehnično izvršbo načrtov ali se sploh vmešavati v stvari, katerih ne more razumeti. Kolikor mi je znano, je Završnica prvi slučaj, da morajo »zapriseženi« tehnični oddati tehnično inicijativo političnemu igralcu. A naj bo kakorkoli! Ne bi mi prišlo na um, grajati delo, ako bi bilo isto v redu in s tehničnega stališča kritike nepotrebno. Sam sem nešteto vnelokrat propagiral idejo za izrabo naših vodnih moči in delam to še danes — seveda le na trdni ekonomski podlagi. In tudi način izpeljave potom dežele mi je vrlo simpatičen, ako bi faktična izpeljava ne bila tako nesrečno zavojena. Tehnično popolna izvršitev in gospodarsko sposobno podjetje je moja edina vodilna smer. Ako tega podjetje ne dokaže že v načrtu, se mora sleči do nazega in če pri tem še toliko trpi malenkost slučajnega proponenta. Že pred desetimi leti, takoli ko sem dovršil svoje tehnične študije, sem se z velikim veseljem posvetil študiju naših gorenjskih vodnih moči. Moja tedanja služba mi je nudila dovolj prilike, ne samo da sem spoznal vrednost teh vodnih moči, ampak da sem jih večinoma tudi natančno izmeril. In od tedaj sem deloma javno, deloma na tihem, kjer mi je bilo le mogoče, delal na to, da se izrabijo v povzdigo domače industrije in vsej deželi v korist te vodne moči. Da se to ni izpeljalo na edino zdravi podlagi javne jasnosti in splošne konkurence, to gotovo ni moja krivda, ni krivda pravih prijateljev povzdige naših narodnogospodarskih interesov in ni krivda kritikov, »nezapriseženih« tehnikov. Ampak krivda leži gotovo tam, kjer je bila nesreča porojena. In tudi letos (pred enim mesecem) sem porabil deloma svoj dopust v to, da sem si natančno ogledal sedanje stanje del na Završnici. Zakaj pa? Gotovo iz najglobljega interesa tehničnega — drugih interesov itak nimam. Preskrbljen sem materielno dovolj dobro, da mi niti »ravnateljska« mesta ne delajo skomin. To prepuščam močem, ki ne najdejo svojim sposobnostim drugega delokroga, kot varnost in penzijo ob koritu duševne impotence. O Završnici in o kranjskih podeželnih električnih projektih vam obljubim v kratkem nadaljevanje svojih započetih člankov. Da na stvarna razmotrivanja ne dobim stvarnih odgovorov, to že danes vem; stvarnega odgovora ne bom dobil od deželnih izvedencev in njihovih šefa, ker tega pač ne riskirajo, da bi razkrili resnico. Storim pa to vseeno, ker sem prepričan, da je ljudstvo bolj zdrave poštenosti, kakor ona krščanska inteligenca, kateri je pljuvanje stvarna polemika. Končno naj približem še neko neresnico deželnega nadtehnika. Nikdar v svojem življenju nisem imel časti osebno spoznati gosp. dr. Lampeta ali z njim govoriti. Ako je on z mano govoril celo celih pet minut, je moral pač to biti v sanjah, ali pa je ta gospod vedoma lagal. Žal mi je, da danes, da nisem prej spoznal tega nadtehnika, ker najbrže bi se bile moje zmožnosti potem povsem drugače izpolnile — višje povzpele. In ako bi mi tehnika ne dala diplome, bi to gotovo pri tem gospodu z lahkoto dosegel. H koncu pa le še omenim, da sem zelo srečen delavci, ko sem precej daleč od te smrdljive domovine, kajti prav imaš prijatelj Cankar, domovina, ti si kakor vlačuga! — V Sarajevu, 28. septembra 1913. — Inženir A. Štebi.

— Afer Krek - Theimer nas ves čas ni toliko zanimala, da bi bili vsi čitatelje nadlegovali z ljubezenskimi zgodbami iz zaklenjene sobe, katere praga ne morejo nikdar prestopiti, ne da bi se oškropile z blatom. Nikdar nam ni prihajalo na misel, da bi mešali intimne prijetiljaje, ki so le last direktno prizadetih oseb, z javnim življenjem; nikdar nismo zamerili duhovniku, če je njegova človeška natura hodila po ravnih potih, in nikdar ne bi bili smatrali Theimer - Krekovo afero za kaj drugega kakor za to, kar bi morala biti, namreč za afero izmed Kreka in Theimerjeve, ki nas nič ne srbí, če je ne bi bil Krek sam vedoma in namenoma spravil v najjavnejšo javnost s tem, da jo je obravnaval na tribini deželnega zbora voivodine Kranjske. Zdej se Krek ne sme čuditi, če se postavljajo zoper njegovo prizadeto sodbo neprizadeta sodba javnosti in odgovori na njegov nekvificirani izliv teatralno pripravljene efekta ter mu pove, da ni bil ponižan takrat, ko je svet izvedel, da ima kri tudi v njegovih

žilah normalno temperaturo, ampak da se je sam pomilal do skrajnosti, ko je v javni zbornici, zaščiten s poslaniškimi imuniteto opljuval ženo, od katere je bil vzel, kar more žena dati možu. Nekdaj so mislili, da je Krek tudi v črni suknji ostal človek in mož, ki pač doprinese svoji stranki neizogibne koncesije, vendar pa ne ugaša ognja višje človečnosti v svoji duši. Včeraj pa je Krek v deželnem zboru pokazal, da je izgorelo vse, in da je v dolgih letih katoliške prakse tudi sam postal — far. Zdej je izgubljeno vsakega. Mož, ki more ženi, katero je ljubil, in njega ljubila še ves čas potem, ko so s, izkopal globoka brezna med njima, ki ga je opravičevala v svoji bolesti in v svojem obupu, in javni zbornici zalučati »vlačugo« v obraz, je pozabil, kaj je človeško — ne da bi govorilo tem kaj je »fair«. Morda se je Kreku zdelo, da je junak, ko je svojo intimnost pomolil škandala željni javnosti pod nos, seveda na škodo drugega dela; ali mi smo videli okrog njegovega junaškega vratu verigo, katere se nikdar več ne iznebi. Vlekla ga bo po poti duševne sužnosti, s katere ne bo nikdar več povratka v svobodo prepričanja. Dozdevni junak je definitivno postal hlapec.

— Seja občinskega sveta bo z ozirom na zasedanje deželnega zbora šele v torek, 14. t. m.

— Iz Kandije pri Novem mestu nam poročajo: Dne 30. septembra je umrl v Kandiji sodrug Karl Osterman, glavni uradnik večje bolniške blagajne za novomeški okraj, 46 let star, za jetiko. Bil je socialni demokrat, priznaval to že v času, ko se je na Slovenskem redko kdo drugi poleg železnikarja javno priznaval, da je to. Mož je bil, preden je prevzel službo v bolniški blagajni, solicitor v veliki advokatski pisarni. Delal je z vso mogočo natančnostjo in vestnostjo. Poverovale so se mu večkrat velike svote, imel je dosti s tujim denarjem opraviti, nikdar ga ni motilo v zvestobi poželjenje po tujem denarju, dasi je moral skrbeti za sestro in mater s skromnimi denarnimi sredstvi. Osterman ni imel sovražnika, on ni mogel žaliti, bil je predober tovariš, Ljubo se ga bodo spominjali vsi njegovi znanzi in prijatelji.

— Člani slov. deželnega gledališča prirede jutri in v nedeljo dve predstavi. Jutri uprizore življensko sliko v treh dejanjih »Zemlja krivda« in nedeljo pa ljudsko igro v treh dejanjih »Ospodje sinov«. Obratkar začetek ob pol osmih zvečer. Pri predstavah bodo igrali bivši godbeniki »Slovenske Filharmonije«.

— Pozor člani kons. društva za Ljubljano in okolico v kolodvorskem okraju! Danes, v petek, zvečer shod članov v kolodvorskem okraju. Priidite vsi! Pripeljite še žene s seboj. Lokal: Gostilna Novakovič v Sodni ulici 4 (poleg prodajalne kons. društva).

— Prodajna Šiška. Nocoj ob 8. bo v prostorih lokalne organizacije, kolodvorska cesta 56, I. sestanek združen in sodrugov, ki bodo sodelovali na vinski trgatvi lokalne organizacije: prosimo polnoštevilno udeležbo.

— Lokalna organizacija v Spodnji Šiški priredi v soboto, dne 4. oktobra 1913 v gostilni »pri Anžoku« (I. Reberšček) v Sp. Šiški veliko vinski trgatve. Vstopnina za osebo 30 vinarjev. Blagajna se odpre točno ob pol 8. zvečer. Ob 9. prihod župana Štempiharja iz Zable vasi v spremstvu županje in občinskega šlibarja Packe, kakor tudi velikega števila viničarjev in viničarjev v gmajnski vinograd, ki ga straži nočni čuvaj Zaspane. Župan pozdravi navzoče in poda besedo šlibarju, ki prebere gmajnske paragrafe; nakar je trgatve otvorjena. Po trgatvi ples do ranega jutra. Svira salonski orkester iz Zable vasi. — Godba. — Ples. — Šaljiva pošta. K obilni udeležbi vabi lokalna organizacija v Spodnji Šiški.

— »Gledališko društvo« na Jesenicah naznanja, da uprizori v nedeljo 5. t. m. ob pol 8. zvečer v dvorani pri »Jeleni« na Savi obče priznano tridejansko farso »Pohujšanje v dolini šentilorski«, spisal Iv. Cankar. Že imajo Cankar zadošča, da omikanega človeka naravnost pozove k posetu te predstave. Zato upamo, da bo udeležba obilna in prosimo točnega poseta, ker ni naša krivda, ako moramo čakati z začetkom včasih do osmih, ampak oni, na katere moramo čakati. To je prva izvirna prireditev letošnje seje in opozarjamo posebno na njo one, ki ljubijo poleg družega tudi zabavo.

— Kinematograf »Ideal«. V petek 3. oktobra specialni večer. 1. Na obzobju Skagena. (Potovalni film.) 2. Usodepolna fotografija. (Krasna veseloigra Nordiskfilm Co.) 3. Prijateljska usluga. (Amer. drama.) — Samo zvečer od 7. naprej. 4. Skrbno negovanje. (Veseloigra Nordiskfilm Co.) — Samo zvečer od 7. naprej. 5. Drama v starem mlinu. (Senzacionalni dramatični igrokaz Nordiskfilm Co. v 2. dejanjih z Lili Beck.) — Priv se predstavah. 6. Stroga roka. (Amerikanska humoreska.) V soboto, 4. oktobra: Kadar zvone zvonovi. (Pretresljiva življenska slika s Hanny Wiesse.) Od toka 7. do četrta 9. oktobra. Senzacijska veseloigra: Njegova komorna strežnica. (Z Mici Parla v glavni vlogi.) Od 10. do 13. oktobra: Živi mrtvec. (Avtorski film Leva Tolstega.) Od 14. do 16. oktobra: Protea. (Senzacijska detektivska komedija.) Od 17. do 23. oktobra: 7 dni! Velika senzacija! Poslednji dnevi Pompeja. (Predvajanje traja 2 uri.) Predstave vsaki dan ob 3. 5. 7. 9.

— Kadar zvone zvonovi, najbolj pretresljiva drama, ki se je doslej kazala, umetnica Hanny Wiesse v glavni vlogi. Predvaja se od sobote do ponedeljka. Danes Nordisk drama »Drama v starem mlinu«. V torek najboljša veseloigra tega leta »Njega komorna sobarica«. Drugi teden: »Živi mrtvec« po Tolstoj ro-manu.

Goriško.

— Podgora. Dne 18. septembra t. l. je preteklo tri leta, odkar so se vršile pri nas občinske volitve. V predzadnji dobi so sedeli gospodje v starešinstvu dobra štiri leta in kakor kaže, mislijo tudi sedaj sedeti, dokler jim bo kazalo. Doslej se nič ne sliši, če so že začeli z delom za razpis novih volitev: če so pa začeli, so začeli

na tihem, ker se boje, da jim stolčka ne izpodrinejo. Ker nimajo ničesar, da bi pokazali, kaj so v pretekli dobi naredili za takozvane »občje blagor«, je zanje ta bojazen opravičena, in čeprav imajo zastareli volilni red, ki jim že vnaprej zagotavlja zmago na vsej črti, čutijo, da jim postaja stolček mrzel. Kakor smpatje slišimo, so se klerikalci že odločili, da stvar »prelo-
nejo«. V zadnji števec »Novega Časa« so zaigrali prvi takt v tej zadevi, kjer vprašujejo, kdaj da se razpišejo nove volitve. Čitali smo, da prihaja ta glas iz občinskega starihinstva; če je to resnica, je potem tudi res, da postajajo nekateri občinski starešine vsak dan bolj navdušeni klerikalci. Do sedaj so bili seveda prav navdušeni liberalci, ampak če veter na drugo stran piha...! Vse kaže, da bo pri prihodnjih občinskih volitvah hud boj med klerikalci in »občim blagom« in poleg tega tudi — dosti smeha! — Kako bo postopala socialna demokratska stranka v Podgori pri prihodnjih občinskih volitvah, ni doslej določeno. Toliko pa vemo, da bo porabila tudi to priliko, da pojasni ljudstvu, kaj je občinsko gospodarstvo in kaj lahko zahteva ljudstvo od občine. Obenem bo imelo delavstvo priliko širiti agitacijo za splošno volilno pravico v občinah, ker brez te je delavstvu nemogoče priti v občinskem zastopu do vellave. Podgorsko delavstvo naj bo torej pripravljeno!

Goriški deželni zbor.

V Gorici, 1. oktobra.

Popoldansko sejo odpirajo deželni glavar ob četrti na šest in se spominja najprej pokojnega glavarja dr. Palerija in Antona Muhe, ki je zastopal več let kraške kmečke občine v goriškem deželnem zboru. Nadalje poroča, da je predložila vlada dež. odboru načrt za izpremembo § 19 reda lokalne policije in cestnega reda. Deželni zbor je sprejel vse polno prošnji za podporo. Tretja točka dnevnega reda »Poročilo o volitvah« je odpadla, ker je naznanil deželni glavar, da so prišli volilni akti prepozno za poročilo.

Volitev deželnega odbora: prvi volijo poslanci iz splošne kurije in kmečkih občin (16 poslancev); izvoljen je italijanski klerikalec dr. Flego s 13 glasovi, za namestnika italijanski klerikalec Piccinini z 12 glasovi; poslanci iz kurije mest in trgov (7 poslancev) izvolijo s 5 glasovi dr. Pinausiga, italijanskega liberalca, za njegovega namestnika s 6 glasovi italijanskega klerikalca grofa Prandija; iz kurije veleposestnikov (6 poslancev) je bil izvoljen dr. Anton Gregorčič s 5 glasovi, za njegovega namestnika dr. Alojz Franko s 5 glasovi; iz vse zbornice je bil izvoljen z 19 glasovi poslanec kraških kmečkih občin dr. Franc Dominiko, za njegovega namestnika dr. Karl Podgornik z 19 glasovi. Nato so se izvršile volitve v različne odseke, in sicer »en bloc«.

Dr. Cesclutti je podal interpelacijo glede kršitve avtonomnih pravic mesta Gorice po deželni vladi. Interpelacijo je izročil deželni glavar vladnemu zastopniku. — Prihodnja seja bo v pondeljek.

Kot posebnost novega goriškega deželnega zbora še omenjamo, da sta v njem dva gluha poslanca, in sicer duhovnik Rojc (noovostrušar) in baron Locatelli (italijanski klerikalec).

Trst.

— Pogreb ponesrečenega sodruga Megliča se je vršil ob 4. popoldne ob množičnem spremstvu luž. železničarjev, ki so se poslovili korporativno od vrlga nepozabljenega sodruga. Ze mnogobrojno spremstvo samo je pričalo o simpatiji in spoštovanju, ki ga je užival pokojni sodrug med svojimi tovariši. Sodrugi so položili več lepih vencev z rdečimi trakovi na krsto. Potrtost in razburjenje je obvladalo vse. Koristna energija in kreпки značaj je moral v prerani grob. Službeni sistem varčevanja in slabšanja je zahteval še eno svojih žrtev. Sodruga so prenesli od mrtvašnice pri Sv. Justu na pokopališče; tovariši so ga spremljali do tja peš. Ob odprti gomili se je sodrug Golouh v imenu organizacije in stranke poslovil z iskrenimi besedami od cenjenega tovariša in vrlga sodruga. Ob odprtem grobu ponesrečenega delavca — ob grobu, ki je najzgovornejši protest proti kapitalističnemu sistemu izkoriščanja in pobijanja — so se zbrali žalujoči člani proletarske družine, da položijo nanj cvetko sočuvstvovanja in iskrenega spomina. Poslednje slovo tovarišev je bilo za pokojnika iskreno in častno. Vsi mu bomo ohranili najlepši spomin.

— V najnovejšem času se je spravila tržaška »Edinost« nad upravo tržaške okrajne bolniške blagajne. Najnovejšo uredništvo golzar-
setke si seveda domišlja, da vrši tudi s takim poslom plemenito narodno delo. Kaj vse se v Trstu ne imenuje plemenito delo za narod! No, tržaška uprava bolniške blagajne se zares nima bati otroških argumentov, ki jih rabl tvoj proti njej v edini namen, da ohrani pri svojih somišljenikih ugašajoči plamen protisocialističnega sovraštva. Da nimamo v tržaški bolniški

blagajni socialističnega vodstva, bi bilo na tisoče delavcev, ki ne bi uživali dobrot bolniškega zavarovanja. Število delodajalcev, ki ne vpisujejo delavcev v nobeno društvo, ne v bolniško blagajno, je še vedno veliko in se pri tem slovenski delodajalci prav nič ne razlikujejo od svojih italijanskih kompanjonov. »Edinost« brani delodajalce, kadar jih kdo prime za vrat in si niti od daleč ne misli, da vrši to bolniško blagajno dogovorno z vsemi podpornimi društvi, torej tudi z obema slovenskima. Odkar je prešla uprava bolniške blagajne v roke socialističnih delavcev, se venomer boljša gospodarski položaj blagajne, kakor tudi se godi bolnikom vedno bolje. Odstotek dohodkov, ki se porabi v prid delavcem, je vedno večji. In kako bi šele bilo, da ne bi bilo raznih podpornih društev. Zakaj? Podporna društva sprejemajo le take člane, ki jih zdravnik prizna za zdrave. Bolniški blagajni se torej na ta način odvzame dohodki zdravih članov, ostane li pa ogromna množina bolnih delavcev. Zaradi vsega tega bi bilo pričakovati, da bi podporna društva dajala članom nekaj več kakor bolniška blagajna. Pa je narobe. »Edinosti« bi svetovali, naj molči in naj se ne sili v polemiko, zakaj imela je še povsod hude izkušnje.

— Zborovanje uslužbencev v glavnih skladiščih se je vršilo v sredo 1. t. m. ob 8. zvečer v gostilni »International« v ulici Boccaccio. Zborovanje je otvoril v imenu skupine imenovanih delavcev sodrug Potrata. V kratkih besedah je označil pomen shoda. Vsem uslužbencem v glavnih skladiščih se godi slabo. Nihče ni in ne more biti zadovoljen s sedanjimi razmerami, ki se pa ne bodo zboljšale, dokler bodo delavci nesložni, dokler se ne bodo združili v resnično delavsko organizacijo. Za njim je poročal sodrug Regent, ki je pozval navzoče na skupno delo. Mnogo je že delavcev, ki so se od poslednjega shoda v gostilni »Alla Grotta« pridružili naši organizaciji. Mnogo jih je že, ki so krenili na pravo pot. Dovolj jih je pa takih, ki tavaio v temi in se ogibljejo naše organizacije. Te je treba praviti k pameti, treba jih je priklopiti močnim družini mednarodno organiziranega proletariata.

Sodrugi Meziniec je takisto pozval delavce in tovariše na skupno delo in je upravičeno dejal, da je N. D. O. deklarirano društvo »Edinosti«. Govorili so še sodrug Podgornik, pa za njim delavec Kožuh in drugi. Poslednji je menil, da bi morali stopati skupno z N. D. O. Odgovoril mu je sodrug Regent rekoč, da se to ne bo nikdar zgodilo. Nihče ne more zahtevati od zavednih delavcev, da bi podali roko N. D. O., ki je bila ustanovljena proti delavcem in ki na svojih shodih učj krive nauke in blati naše organizacije. Shod je potekel precej živo. Prišlo je do besed med našimi in narodnimi delavci. Vendar se je vršila precej lepa razprava, ki bo brezdvomno obrodila bogate sadove. Shod je zaključil sodrug Potrata ob 10. zvečer. Sedaj pa vsi na veselo delo pogumno in vztrajno!

Zadnje vesti.

MINISTRKE KONFERENCE.

Dunaj, 3. Pričakovati je, da se bo današnja skupna ministrska konferenca še jutri nadaljevala.

TIROLSKI DEŽELNI ZBOR.

Inomost, 2. Razprave zaradi volilne reforme so prekinjene, ker so hoteli krščanski socialci izrabiti vse vprašanje izključno za svoje strankarske namene in odklanjati vse koncesije drugim strankam.

KOLERA.

Dunaj, 3. Rekruti in nadomestni rezervisti iz okuženih ali sumljivih krajev ne bodo sedaj poklicani.

Zagreb, 3. Novih slučajev kolere po deželi je 12, med temi eden smrten.

Sarajevo, 3. V Bosanskem Brodu je obolel en deček. Sicer sta naznanjena še dva sumljiva slučaja.

Budimpešta, 3. Na nekem parniku se je primeril nov slučaj kolere. Z dežele so naznanjeni 4 slučaji.

DR. DIESEL.

Berlin, 3. Obiteli iznajditelja Diesla ne verjame, da bi bil ponesrečil, še manj pa, da bi si bil sam segel po življenju. Kako je izginil, je še povsem nerešena uganka.

SRBSKO - ARNAVTSKA VOJNA.

Boj okrog Prizrena.

Belgrad, 3. Po zadnjih vesteh se boj okrog Prizrena še nadaljuje. Srbska armada je dobila zadostno pojačenje, tako da je odstranjena vsaka nevarnost za Prizren.

Pri Debarju.

Belgrad, 3. Po privatnih vesteh so morale srbske čete naskočiti z bajonetom arnavtske pozicije pri Debarju. Prebivalstvo vsehve domače Albance se je pridružilo srbskim četam v boju.

Na jugu.

Belgrad, 3. Srbski oddelki, ki operirajo proti Ohridu in Strugi, so razpršili bolgarske komitadžije. Njih vodja Čavlev je baje pobegnil čez mejo. V ljumskem okraju se boji neprenehoma nadaljujejo; spopadi imajo resen značaj.

ALBANIJA.

Odkod orožje?

Solun, 3. Tukaj pravijo, da je italijanska vlada odklonila albanski provizorični vladi dobavo 12.000 Mauzerjevih pušk in da se bo potrebni vojni material za Albanijo sedaj dodal iz Avstrije.

Himara.

Solun, 3. Oblasti v Valoni računajo, da bo mednarodna komisija ukazala, naj grška posadka zapusti Himaro in priznala mesto Albaniji. Zato je že 70 albanskih žandarjev odposlanih v Himaro.

Provizorična vlada in Esad.

Valona, 2. Vest dunajske »Alb. Korr.«, da so odšli člani provizorične vlade v Drač, da se pogajajo z Esadom, je izmišljena.

GRŠKA.

Valona, 2. Grški dezertirji pripovedujejo, da ne morejo več prenašati vojništrpac in da ni v grški armadi nobene discipline več.

Odgovorni urednik Fran Bartl.

Izdaja in zalaga založba »Zarja«.

Tiskovna tiskarna v Ljubljani.

Kavarna Unione v Trstu

ulica Caserma in Torre Bianca

Velika zbirka političnih in leposlovnih revij in časnikov v vseh jezikih.

Biljardi

Shajališče tržaških in vnanjih sodrugov.

Postrežba točna. — Napitnina je odpravljena.



Anton Bajec

umetni in trgovski vrtnar

naznanja sl. p. n. občinstvu, da se nahaja njegov

c vetični salon Pod Trnčo

Velika zaloga suhih vencev.

Izdelovanje šopkov, vencev, trakov itd.

Okusno delo in zmerne cene.

Zunanja naročila se točno izvršujejo.

Vrtnarija na Tržaški cesti 34.

E s-Ka
s-Ka
s-Ka
s-Ka

Prvovrstna in
najboljša ko-
lesa sedanjosti,

A dler
dler
dler
dler

Specialna trgovina Ana Gorec, Ljubljana

s kolesi in deli

Marije Terezije cesta 14, (Novi svet, nasproti Kolizeja).

Zahtevajte cenik. - Rabljena kolesa od 25 K naprej. - Izposojevanje koles.

BALKAN

Peter Kozina & Ko.

Tovarna čevljev v Tržiču

(Gorenjsko)

(najmodernejšje podjetje monarhije)



Varstvena znamka.

je otvoril meseca septembra lastno prodajalno

LJUBLJANA

Breg 20

na drobno na debelo

v Cojzovi hiši.

Potniki
v severno in južno AMERIKO
se vozijo sedaj le po domači avstrijski pregi
AVSTRO-AMERIKANA
Trst-Newyork, Buenos Aires-Rio de Janeiro
najnovejši brzoparniki s dvema veličnima, električno poganjavo,
brezličnim brzojavom, na katerih je na vsakega potnika predvideno, da
dobi dovolj domače hrane z vinom, svež kruh, pastile, kopalni šamp.



Odhod parnikov:
v sev. Ameriko vsako soboto, v južno Ameriko vsakih 14 dni.
Trst-New-York, vsako soboto.
Trst-Južna Amerika, vsakih 14 dni.
Trst-Kanada, vsak mesec.
Vsakovrstna pojasnila daje drage volje brezplačno pri glavni
agenturi za Kranjsko, Štajersko in Koroško:
SIMON KMETETZ, Ljubljana,
Kolodvorska ulica šte. 26.

Občno konsumno društvo v Idriji

naznanja s tem, da je v svoji seji dne 9. svečana 1913 sklenilo, da se hranilne vloge članom

obrestujejo od 1. januarja 1913 naprej po 5 odstotkov.

Kredit do 30 dni je obresti prost. Čez 30 dni do 6 mesecev se imajo računati obresti po 6 odstotkov.
Od kredita nad 6 mesecev pa po 7 odstotkov in sicer že od 30 dni naprej.
Hranilne vloge sprejema društvo vsak dan med uradnimi urami od 8. zjutraj do 12. dopoldne ter
od 2. popoldne do 6. zvečer. — Odpevdati roki so pri društvu najprimernejši in varnost vlog
najboljša, kajti za varnost garantira premoženjska in blagovna vrednost. Vsak član najlažje zaupa
svoje prehranske svojemu zavodu.

Načelstvo.

Družinski kruh

iz pekarnice

„Konsumnega društva
za Ljubljano in okolico“

je najboljši in najcenejši.
Hlebi po 1.75 kg veljajo
samo 56 vin.

Dobi se v vseh prodajalnah
„Konsumnega društva za Ljub-
ljano in okolico“. — Člani,
segajte po njem!

Produktivna zadruga ljub- ljanskih mizarjev v Ljubljani

P. Z. Z. O. Z.

se priporoča cenjenemu ob-
činstvu pri nabavi vsakovrst-
nega pohištva, ki ga izdeluje
v lastni, najmoderneje oprav-
ljeni tovarni na Glincah pri
Ljubljani.

Priporoča se tudi za vsa druga
v mizarstvo stroko spadajoča
dela.

Delo je vedno solidno,
točno in prav poceni.

Proračune se na zahtevo do-
pošlje brezplačno v najkraj-
šem času.

Konsumno društvo za Ljubljano in okolico

registrovana zadruga z omejeno zavezo

naznanja svojim članom, da glasom skupne seje nadzorstva in na-
čelstva z dne 17. januarja 1913 obrestuje odslej

hranilne vloge članov po **5** ¹/₂ ⁰/₀ od dne vloge
do dne dviga.

Dosedanje stanje hranilnih vlog 51.000 K. Dosedanje stanje deležev 32.000 K.
Rezervni zaklad 8000 K. Denarni promet leta 1912.: 1,487.639 K 18 vin.

Pisarna društva v Špodnji Siški, Kolodvorska cesta.

Prodajalne: v Ljubljani: Sodna ulica, Bohoričeva ulica, Krakovski
nasip; v Siški: Kolodvorska cesta, Celovška cesta; na Viču, v Trziču,
na Jesenicah, na Savi in na Koroški Beli.

Pekarna v Spod. Siški, Celovška cesta.

Nadzorstvo.

Načelstvo.